

Pk-yrittäjäbarometri

Hämeen ELY-keskus

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raporteina.

Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä.

Syksyn 2015 Pk-yritysbarometri perustuu 6520 pk-yrityksen edustajan vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä, kehittämistarpeita ja -esteitä, rahoitusta sekä toimintaympäristön kehitystä. Ajankohtaisilla kysymyksillä on tällä kertaa selvitetty digitaalisuutta liiketoiminnassa.

Tiivistelmä

Suhdannenäkymät

Suomen pk-yritysten suhdannenäkymät ovat kehittyneet myönteisesti kevään 2015 pohjalukemista. Koko maan pk-yrityksistä 28 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 19 % huononevan (saldoluku 9 %). Edellisellä mittauskierröksellä saldoluku oli -6 %. Myös Hämeen alueella suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on noussut kevästä 2015 (-7 % => 3 %).

Hämeen alueen suhdannenäkymät henkilökunnan määrän suhteen ovat saldoluvun perusteella hieman heikentyneet kevästä 2015. 11 % alueen pk-yritysten edustajista arvioi henkilökunnan määrän olevan vuoden kuluttua tämän hetkistä suurempi ja 14 % arvioi henkilökunnan määrän olevan pienempi, saldoluvi muodostuu -3 %. Koko maassa näkymät ovat kohentuneet kevästä saldoluvun ollessa nyt 4 %.

Kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

Koko maan pk-yrityksissä on eniten ja lähes yhtä paljon mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä (35 %) sekä asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksiä (34 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoi 4 % pk-yrityksistä. Hämeen alueella suurin ryhmä muodostuu asemansa säilyttämään pyrkivistä pk-yrityksistä (37 %); kasvua mahdollisuuksien mukaan hakevia pk-yrityksiä on 34 %. Yritystoiminnan loppumista alueella ennakoi 5 % vastaajista. Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maan ja Hämeen alueen pk-yrityksissä eniten käytettyjä uusiutumiseen liittyviä toimia.

Kehittämistarpeet ja -esteet

Pk-yritykset näkevät koko maassa ja alueella eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Seuraavaksi merkittävimmät kehittämistarpeet ovat yhteistyössä, verkottumisessa ja alihankinnassa sekä henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa. Hämeen alueella yleinen suhdannetilanne/taloustilanne nähdään pahimpana kehittämisen esteenä (34 %), kuten myös koko maassa (31 %).

Toimintaympäristö

Koko maan pk-yritysvastaajat ovat toimintaympäristöön liittyvistä osatekijöistä tyytyväisimpiä tietoliikenneyhteyksien, yritysten välisten yhteistyömahdollisuuksien sekä toimitilojen ja tonttien saatavuuden kehitykseen. Hämeessä ollaan tyytyväisimpiä tietoliikenneyhteyksien ja toimitilojen ja tonttien saatavuuden kehitykseen. Heikoimmat arviot saavat koko maassa ja alueella elinkeinopolitiikan kehitys kokonaisuudessaan sekä sopivan työvoiman saatavuus yritykselle.

Yrittäjyysilmapiiriä kuvaavista osatekijöistä kansalaisten suhtautumisen yrittäjyyteen arvioidaan koko maan ja Hämeen pk-yrityksissä kehittyneen positiivisimmin viimeisen kahden vuoden aikana. Oma kokemus yrittäjyydestä sekä julkisen vallan toiminta yrittäjyyden edistämiseksi niin valtakunnallisella kuin alueellisellakin tasolla ovat sen sijaan osatekijöitä, joiden arvioidaan kehittyneen eniten huonompaan suuntaan.

Sisällys

ESIPUHE.....	2
TIIVISTELMÄ.....	3
SISÄLLYS.....	4
1. JOHDANTO.....	5
1.1 Barometri.....	5
1.2 Aineisto.....	6
2. YRITYSTEN OSUUDET TOIMIALOILLA.....	7
3. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS.....	8
4. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT.....	9
5. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN.....	12
6. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN.....	14
7. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISTARPEET.....	16
8. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN ESTEET.....	17
9. PK-YRITYSTEN RAHOITUS.....	21
10. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA.....	24
11. PK-YRITYSTEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ.....	26
FINNVERA OYJ:N JA TOIMIPISTEIDEN YHTEYSTIEDOT.....	28
TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA ELY-KESKUSTEN YHTEYSTIEDOT.....	29

Pk-yritysbarometri, syksy 2015, alueraportti

Pk-yritysbarometri, syksy 2015

Alueraportti, Hämeen ELY

1. JOHDANTO

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raporteina.

1.1 Barometri

Pk-yritysbarometrissä on selvitetty suomalaisten pk-yritysten mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu muun muassa yrityksen kasvuun, kansainvälistymiseen ja rahoitukseen liittyvistä tekijöistä.

Otantalähteenä on käytetty seuraavia tietolähteitä: 1) Tilastokeskuksen toimialaluokitus TOL 2010, 2) Taloustutkimus Oy:n tutkimusrekisteri, 3) JM Tieto Oy, Päättäjät ja Vaikuttajat -tietokanta ja 4) Suomen Yrittäjien jäsenrekisteri. Osoitelähteistä otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, koluokka ja sijainti.

Vastaajajoukon muodostaa 6520 kohderyhmän vaatimukset täyttävää pk-yrityksen edustajaa. Tiedonkeruumenetelmänä on käytetty internetkyselyä. Vastaajat kutsuttiin kyselyyn sähköpostitse tai puhelimitse kesä-heinäkuussa 2015. Seuraavalla sivulla on esitetty taustatietoja alueen vastaajista. Tutkimuksen on toteuttanut Taloustutkimus Oy Suomen Yrittäjien, Finnvera Oyj:n sekä työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Taloustutkimus Oy:ssä tutkimusjohtaja Pasi Huovinen ja tutkimuspäällikkö Jyrki Kärpänoja. Suomen Yrittäjissä tutkimusprojektista on vastannut ekonomisti Petri Malinen, Finnvera Oyj:ssä viestintäjohtaja Tarja Svartström sekä työ- ja elinkeinoministeriössä kehittämispäällikkö Esa Tikkanen.

- 1) Raportin alueelliset viittaukset tarkoittavat pääsääntöisesti Suomen Yrittäjien mukaista aluejakoa. Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla maakuntajaosta on poikettu (Helsinki, Pääkaupunkiseutu ja muu Uusimaa).
- 2) Lisäksi tutkimusaineistosta tehdään raportit Hämeen, Kaakkois-Suomen, Pohjanmaan ja Uudenmaan ELY-alueille sekä Keski-Pohjanmaan Yrittäjien alueelle. Lisäksi uusina alueina vuonna 2011 mukaan tulivat Espoo ja Vantaa.
- 3) Pohjanmaan raportissa luvut ovat vuoden 2006 syksyyn asti Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan rannikon yhteisiä lukuja.
- 4) Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite saldoluku. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta. Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana paranee 39,4 %, huononee 8,6 % saldoluku = + 30,8 % ~31 % HUOM. kaikissa laskelmissa käytetään tarkkoja, pyöristämättömiä lukuja, vaikka raportissa luvut esitetään kokonaisina ilman desimaaleja.

1.2 Aineisto

Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat haastatelluista Hämeen alueen yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaumaa. Painotettua otoskokoä käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleisää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

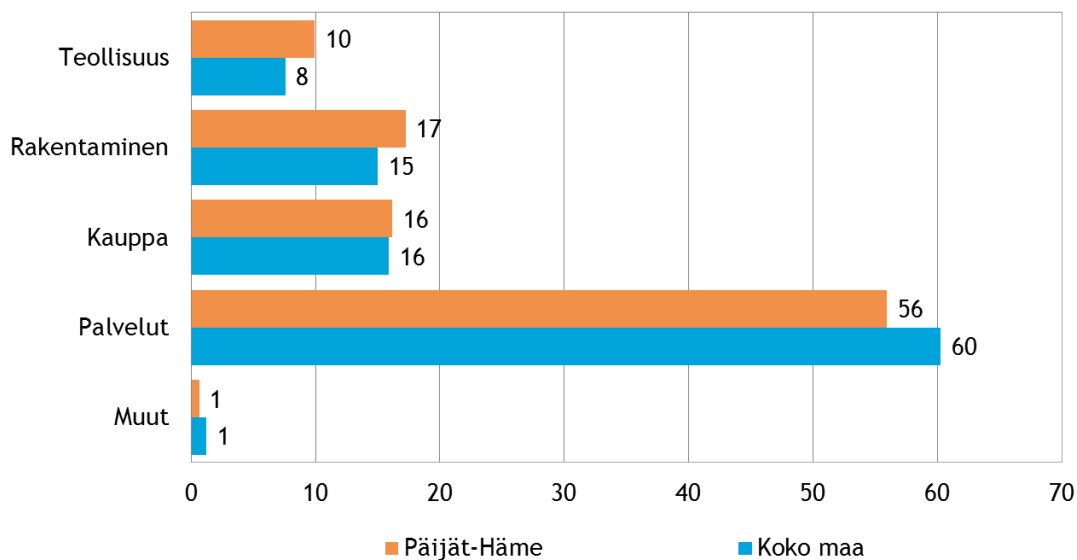
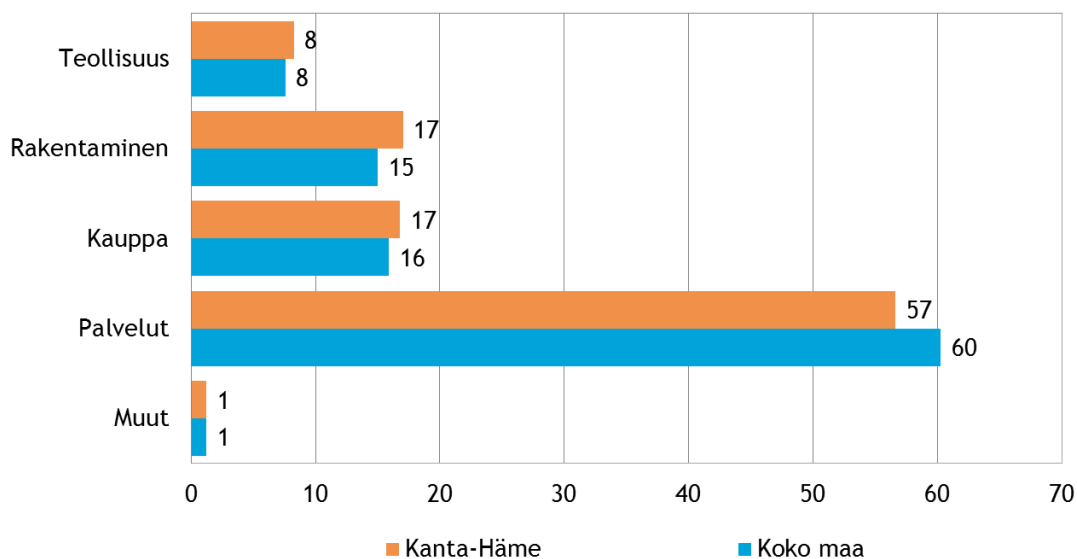
Taulukko 1. Taustatietoja alueelta haastatelluista yrityksistä

		n=	%
Alue	ELY Häme	473	100
Päätoimiala	Teollisuus	109	23
	Rakentaminen	64	14
	Kauppa	73	15
	Palvelut	227	48
Liikevaihto vuonna 2014	alle 0,2 miljoonaa euroa	190	40
	0,2-0,49 miljoonaa euroa	103	22
	0,5 - 0,99 miljoonaa euroa	60	13
	1,0-1,49 miljoonaa euroa	28	6
	1,5-1,99 miljoonaa euroa	13	3
	2,0-4,99 miljoonaa euroa	41	9
	5 miljoonaa euroa tai yli	36	8
Yrityksen kasvuhakuisuus	Voimakkaasti kasvuhakuiset	27	6
	Kasvuhakuiset	156	33
	Asemansa säilyttäjät	175	37
	Ei kasvutavoitteita	93	20
	Toimintansa lopettavat	21	4
Yrityksellä vientitoimintaa	Kyllä	80	18
	Ei	353	82
Yrityksen perustamisvuosi	Ennen 1990	155	33
	1990-1999	103	22
	2000-2009	118	25
	2010-	96	20

2. YRITYSTEN OSUDET TOIMIALOILLA

Suomessa oli 283 290 yritystä [1] vuonna 2013. Näistä yrityksistä 9707 toimi Päijät-Hämeen alueella ja Kanta-Hämeen alueella 8392 yritystä. Koko maassa palvelualan yrityksiä oli noin 60 %, kaupan 16 %, rakentamisen 15 % ja teollisuudenalan yrityksiä 8 %. Alueella oli palvelualaan kuuluvia yrityksiä koko maata suhteellisesti hieman vähemmän.

Kuva 1. Yritysten osuudet eri toimialoilla, %

1. Lähde: Tilastokeskus: Yritys- ja toimipaikkarekisteri, pl. toimiala A. maa-, metsä- ja kalatalous

3. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS

Tilastokeskuksen työvoimatiedustelun [2] mukaan koko maan työllisten määrä oli 2 526 000 henkeä kesäkuussa 2015. Lukema on 35 000 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin vastaavana ajankohtana. Sekä palkansaajien että yrittäjien määrä on vähentynyt aikaisemmasta. Koko maan työttömyysaste oli 10,0 % [2] kesäkuussa 2015, kun se edellisvuoden kesäkuussa oli 9,2 prosenttia. Kanta-Hämeen alueella työskenteli vuoden 2015 toisella neljänneksellä yhteensä 78 000 henkilöä [3] työttömyysasteen ollessa 9,6 % ja Päijät-Hämeessä työskenteli 87 000 henkilöä työttömyysasteen ollessa 10,1 % [4]. Työttömyysaste on noussut Kanta-Hämeessä 3,6 prosenttiyksikköä ja laskenut Päijät-Hämeessä 2,8 prosenttiyksikköä vuoden 2014 vastaavaan ajankohtaan verrattuna [4].

Taulukko 2. Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua, %

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
ELY Häme	11	75	14	-3
Koko maa	17	71	12	4

Pk-yritysbarometrin vastaajista 17 % arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja 12 % arvioi henkilökunnan määrän pienentyvän. Saldoluvuksi muodostuu 4 %. Hämeen alueella saldoluku jää negatiiviseksi, -3 %. Alueella odotukset ovat siten henkilökunnan määrän osalta heikommät kuin koko maassa ja myös hieman heikommät kuin viime keväänä (-2 %).

Kuva 2. Henkilökunnan määrän muutosodotukset seuraavan vuoden aikana, saldoluku %

2. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2015, kesäkuu

3. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2015, liitetaulukko 31. Työlliset maakunnittain

4. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2015, liitetaulukko 43. Työttömyysaste maakunnittain

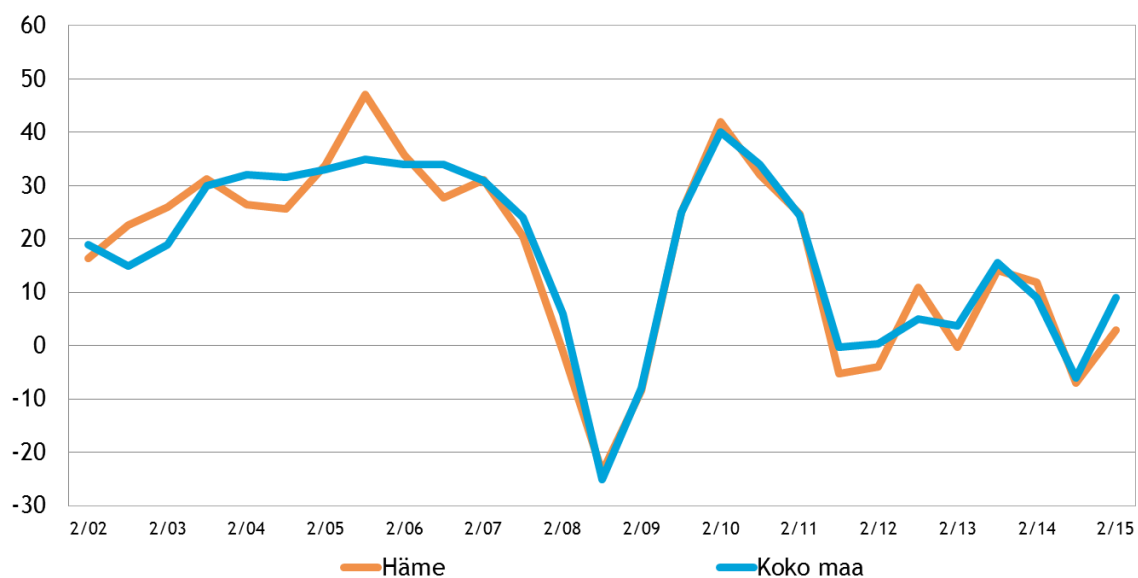
4. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT

Pk-yritysten suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on koko maassa kehittynyt myönteisesti kevään 2015 pohjalukemista. Noin puolet (52 %) koko maan pk-yrityksistä arvioi suhdanteiden pysyvän ennallaan lähimmän vuoden aikana. Koko maan pk-yrityksistä 28 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 19 % huononevan. Hämeen alueella suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on noussut kevästä 2015 selvästi, 10 prosenttiyksikköä, ollen nyt 3 %. Ennallaan suhdanteiden arvioi pysyvän 53 % alueen pk-yrityksistä, mikä on 3 prosenttiyksikköä enemmän kuin viime keväänä.

Taulukko 3. Pk-yritysten suhdannenäkymät oman yrityksen kannalta lähimmän vuoden aikana, %

	Paranee	Pysyy ennallaan	Huononee	Saldoluku
ELY Häme	25	53	22	3
Koko maa	28	52	19	9

Kuva 3. Yleiset suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana, saldoluku %

Taulukko 4. Pk-yritysten odotukset tutkimuksen eri osa-alueiden kehityksestä seuraavan vuoden kuluttua, %

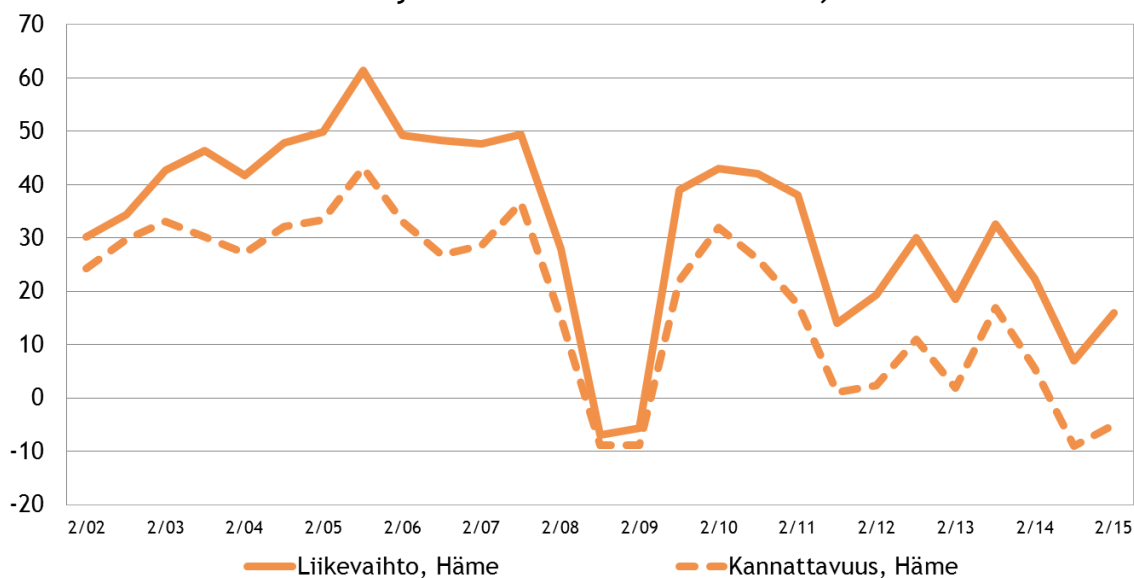
	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Liikevaihto				
ELY Häme	36	43	20	16
Koko maa	41	39	21	20
Investointien arvo				
ELY Häme	12	56	32	-20
Koko maa	16	56	28	-13
Viennin arvo				
ELY Häme	13	66	21	-8
Koko maa	15	70	15	0
Tuonnin arvo				
ELY Häme	10	72	18	-8
Koko maa	12	72	16	-4
Palkkakustannukset henkilöä kohden				
ELY Häme	38	53	9	29
Koko maa	39	53	9	30
Materiaalien hinnat				
ELY Häme	55	40	4	51
Koko maa	47	48	5	42
Lopputuotteiden tai palveluiden hinnat				
ELY Häme	42	50	8	34
Koko maa	39	53	8	31
Kannattavuus				
ELY Häme	21	52	27	-5
Koko maa	29	46	25	4
Vakavaraisuus				
ELY Häme	21	57	22	-1
Koko maa	28	56	17	11
Innovaatiot, tuotannon tai tuotteiden kehitys				
ELY Häme	25	59	17	8
Koko maa	25	62	13	12
Tilausten määrä				
ELY Häme	31	46	22	9
Koko maa	35	45	20	15
Kapasiteetin käyttöaste				
ELY Häme	36	45	19	17
Koko maa	35	48	17	18

Eri osatekijöiden suhdanteita arvioitaessa materiaalien hintojen nousuun uskotaan koko maassa saldoluvun (42 %) perusteella yleisimmin. Myös lopputuotteiden tai palvelujen hintojen (saldoluku 31 %) ja palkkakustannusten (saldoluku 30 %) nousuun uskovia on selvästi enemmän kuin niiden laskuun uskovia. Sen sijaan investointien arvon uskotaan kevään tapaan laskevan ensi vuonna (saldoluku -13 %). Tilausten määrän kasvua kuvaava saldoluku 15 % on kuitenkin suurempi kuin viime keväällä (saldoluku 3 %).

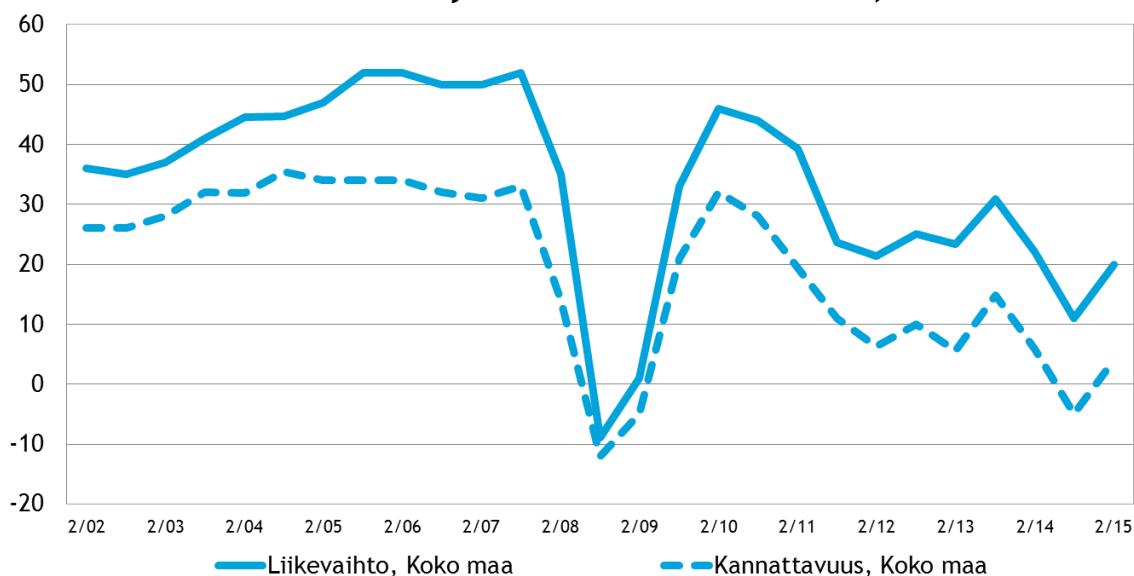
Myös Hämeen alueella materiaalien hintojen nousuun uskotaan vahvimmin saldoluvun ollessa 51 %. Seuraavaksi suurimmat saldoluvut alueella saadaan lopputuotteiden tai palveluiden hintojen nousulle (34 %) ja palkkakustannusten (29 %) kasvuille.

Kuvassa 4 on esitetty pk-yritysten liikevaihdon ja kannattavuuden suhdannenäkymien kehittyminen alueella ja kuvassa 5 koko maassa.

Kuva 4. Alueen suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana, saldoluku %

Kuva 5. Koko maan suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana, saldoluku %

5. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN

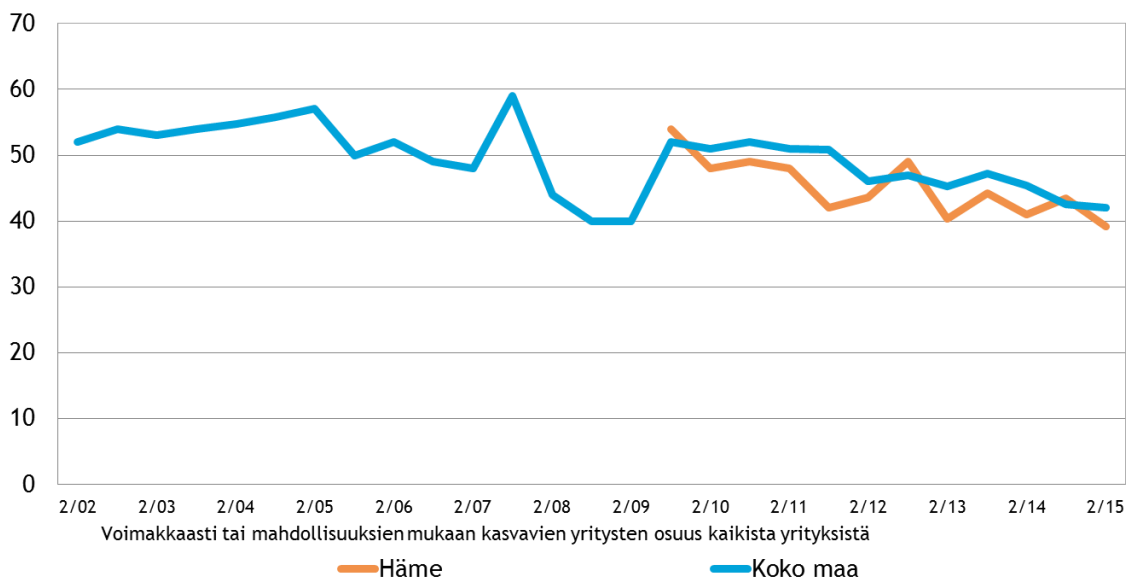
Taulukko 5. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitteita	Toimintansa lopettavat
ELY Häme	6	34	37	19	5
Koko maa	8	34	35	19	4

Koko maan pk-yrityksissä on eniten asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksiä (35 %). Pk-yrityksistä lähes yhtä moni pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan (34 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoi 4 % pk-yrityksistä. Hämeen alueella suurin ryhmä muodostuu asemansa säilyttämään pyrkivistä pk-yrityksistä (37 %). Kasvua mahdollisuuksien mukaan hakevia yrityksiä on hieman vähemmän (34 %). Yritystoiminnan loppumista alueella ennakoi 5 % vastaajista, mikä on 2 prosenttiyksikköä enemmän kuin viime keväänä.

Koko maassa voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavien pk-yritysten yhteenlaskettu osuus on sama kuin keväällä 2015. Alueella voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavien pk-yritysten osuus on laskenut hieman kevästä 2015.

Kuva 6. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maan ja Hämeen alueen pk-yrityksissä eniten käytettyjä uusiutumiseen liittyviä toimia.

Taulukko 6. Pk-yritysten tekemät uusiutumistoimet viimeisten 12 kk:n aikana, % */

	ELY Häme	Koko maa
Investoinnit	74	75
Uuden henkilöstön palkkaaminen	34	37
Henkilöstön koulutus	54	55
Uusien tuotteiden tai palveluiden lanseeraaminen	32	37
Laajentuminen uusille markkinoille	28	25
Uusien teknologioiden käyttöönotto	17	22
Uusien liiketoimintamallien käyttöönotto	17	22
Toiminnan laajentaminen uusille toimialoille	19	17

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

6. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN

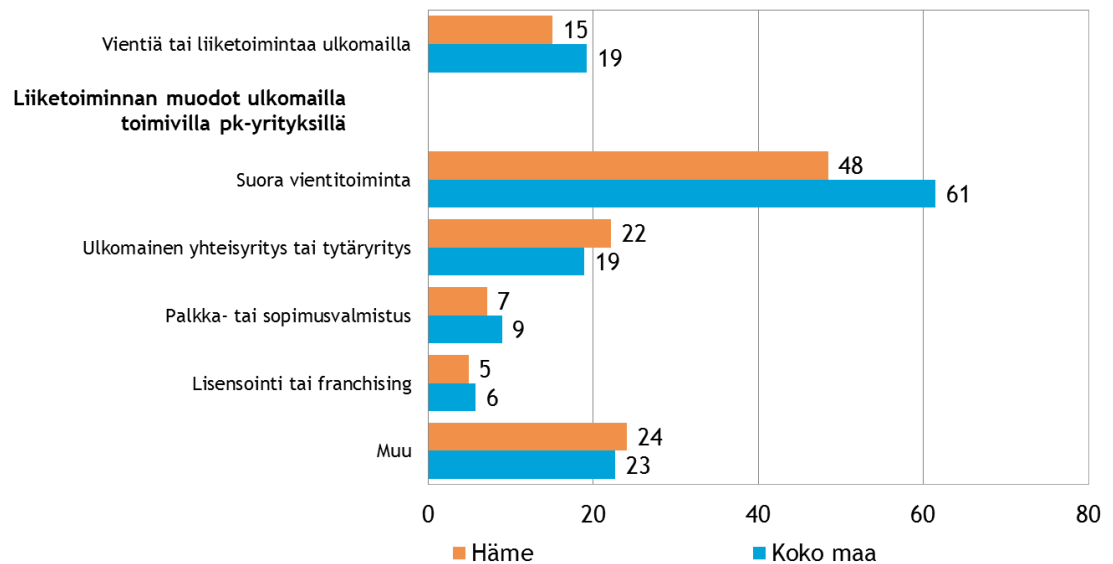
Koko maan ja myös alueen pk-yrityksistä lähes joka viidennellä on suoraa tuontitoimintaa.

Taulukko 7. Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä

	ELY Häme	Koko maa
Suoraa tuontitoimintaa	17	18

Noin joka viidennellä koko maan ja 15 prosentilla Hämeen pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Koko maan pk-yrityksissä suoraa vientiä on näistä kuudella kymmenestä ja alueen toimijoista noin puolella.

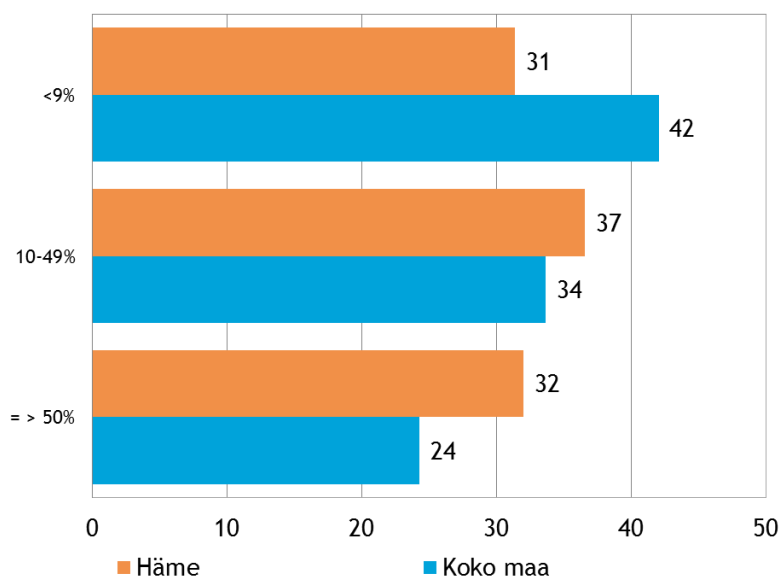
Kuva 7. Pk-yritysten toiminta ulkomailla, % yrityksistä

* / Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

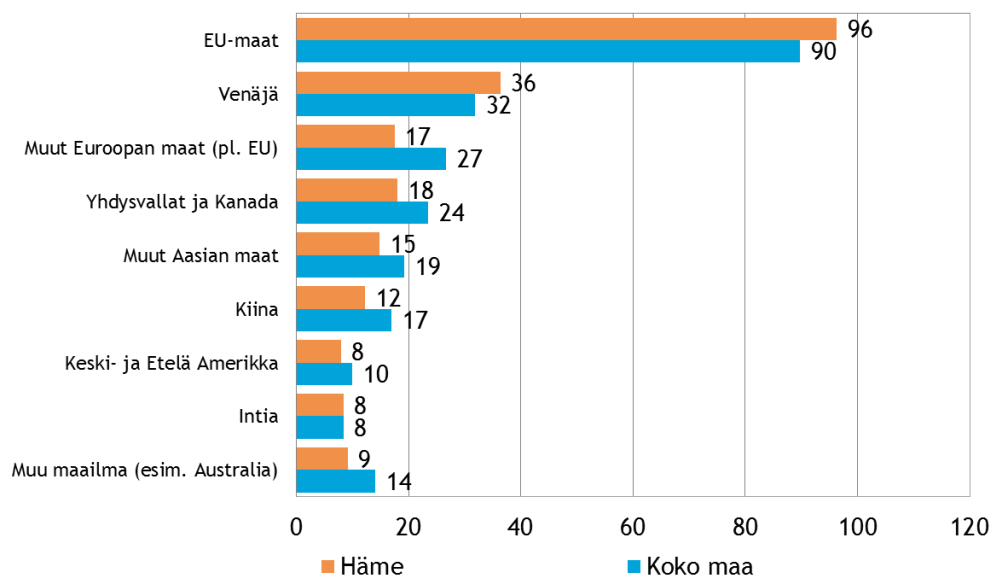
Kahdella viidesosalla koko maan ja noin kolmasosalla alueen suoraa vientitoimintaa harjoittavista pk-yrityksistä viennin osuus kokonaisliikevaihdosta on alle 9 %. Hämeen pk-yrityksissä viennin osuudet kokonaisliikevaihdosta ovat hieman suurempia kuin koko maassa.

Kuva 8. Viennin osuus suoraa vientitoimintaa harjoittavien yritysten kokonaisliikevaihdosta vuonna 2014, % yrityksistä

EU-maat on Suomen pk-yritysten selvästi yleisin markkina-alue ulkomailla. Hämeessä Venäjän osuus markkina-alueena on nyt selvästi pienempi verrattuna vuoden takaiseen tilanteeseen.

Kuva 9. Yritysten markkina-alueet ulkomailla, % yrityksistä, joilla on toimintaa ulkomailla

* / Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

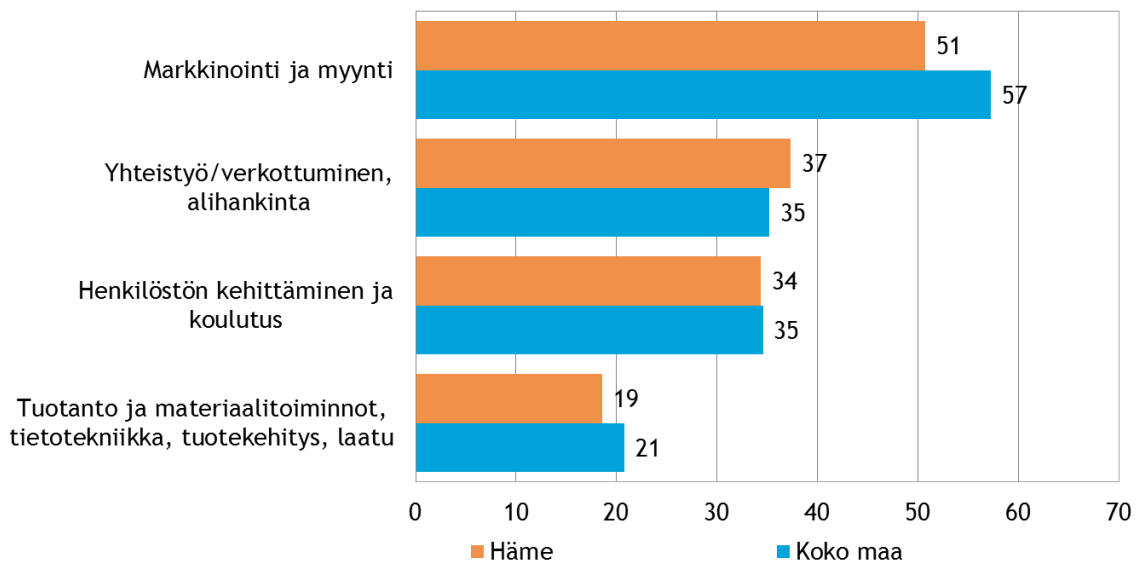
7. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISTARPEET

Taulukko 8. Pk-yritysten kehittämistarpeet tällä hetkellä, %

	ELY Häme	Koko maa
Johtaminen	17	21
Yrityksen hallitustyöskentely	7	6
Henkilöstön kehittäminen ja koulutus	34	35
Markkinointi ja myynti	51	57
Vienti ja kansainvälistyminen	7	9
Rahoitus, talous ja laskentatoimi	20	22
Tuotanto ja materiaalityöskentely, tietotekniikka, tuotekehitys ja laatu	19	21
Yhteistyö/verkottuminen, alihankinta	37	35
Ympäristö- ja muiden säädösvaatimusten huomioiminen	10	7
Ei kehittämistarpeita /ei osaa sanoa	16	14

Koko maan tasolla pk-yritykset näkevät selvästi eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä (57 %). Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta on yhteistyösä/verkottumisessa ja alihankinnassa sekä henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa (35 %). Myös alueella on eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä (51 %), yhteistyösä/verkottumisessa ja alihankinnassa (37 %) sekä henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa (34 %). Tulokset eivät ole vertailukelpoisia aikaisempien tulosten kanssa, sillä nyt vastaaja on voinut valita yhden sijasta kolme tärkeintä kehittämistarvetta.

Kuva 10. Pk-yritysten kehittämistarpeet, %

8. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN ESTEET

Koko maassa ja Hämeessä pk-yritysten pahimpana kehittämisen esteenä nähdään yleinen suhdannetilanne/taloustilanne. Yritystoiminnan sääntely, kustannustaso ja kilpailutilanne koetaan seuraavaksi merkittävimpinä kehittämisen esteinä. Yritystoiminnan sääntelyn merkitys kehittämisen esteenä on nyt suurempi kuin vuoden 2014 syksynä sekä koko maassa että alueella.

Taulukko 9. Pk-yritysten pahimmat kehittämisen esteet, %

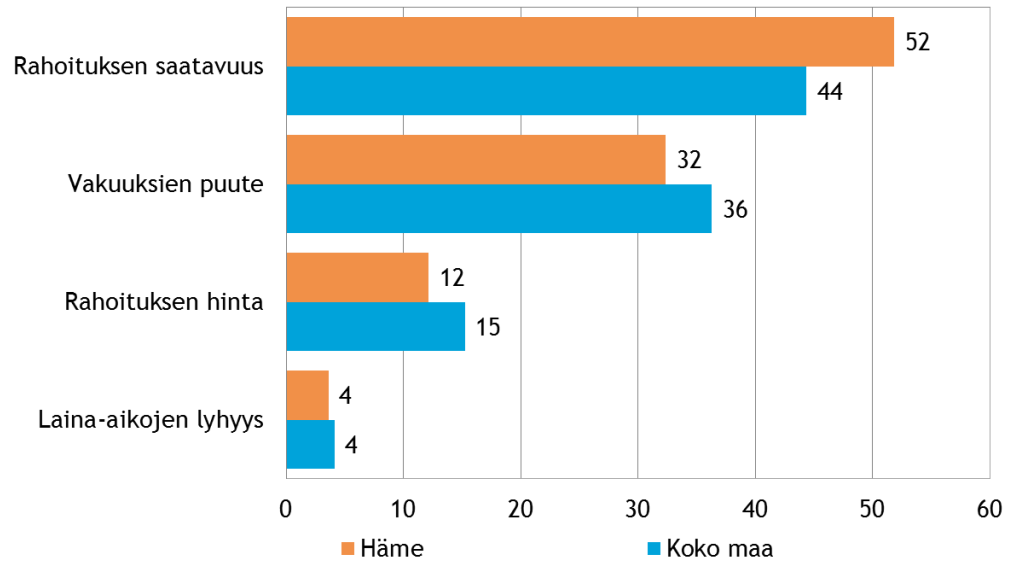
	ELY Häme	Koko maa
Yritystoiminnan sääntely	19	17
Kustannustaso	13	15
Kilpailutilanne	13	14
Rahoitus	8	7
Resurssitekijät	9	11
Yleinen suhdanne-/taloustilanne	34	31
Ei osaa sanoa	4	4

Taulukko 10. Kehittämisen esteiden merkittävimmät osatekijät, %

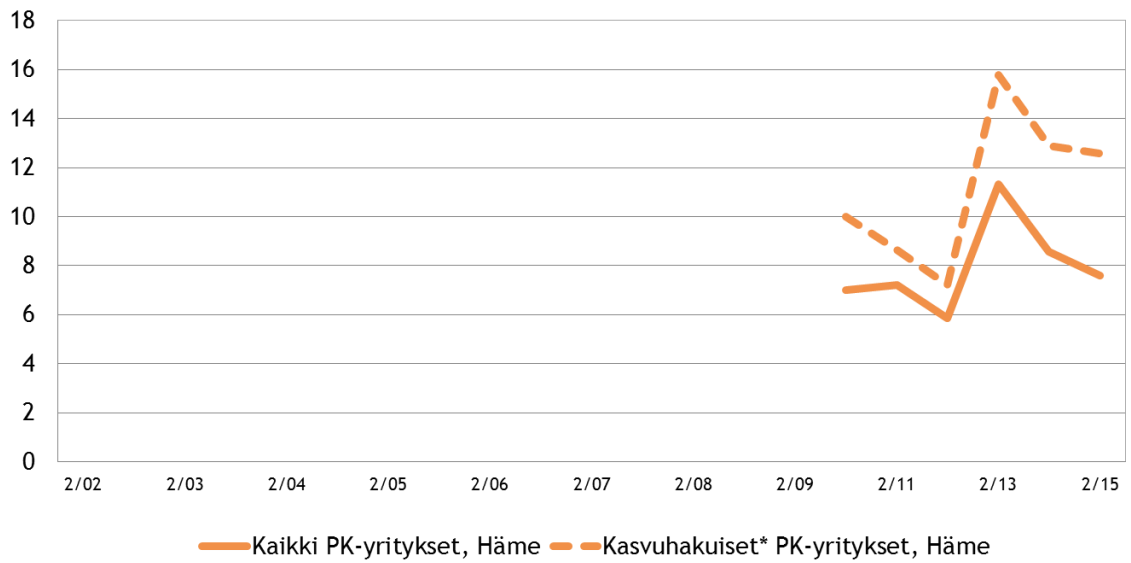
	ELY Häme	Koko maa
Sääntely		
Byrokratia	54	59
Työlainsäädäntö	14	11
Työehtosopimukset	20	19
Muu sääntely	12	11
Kustannukset		
Verotus	24	27
Palkkataso	14	14
Työn sivukulut	50	47
Muut tuotantokustannukset	12	13
Kilpailutilanne		
Kireä kilpailutilanne	41	49
Markkinoiden liiallinen keskittyminen	12	9
Julkisen sektorin elinkeinotoiminta	8	6
Harmaa talous	5	7
Kysynnän riittämättömyys	34	29
Rahoitus		
Rahoituksen saatavuus	52	44
Rahoituksen hinta	12	15
Vakuuksien puute	32	36
Laina-aikojen lyhyys	4	4
Resurssit		
Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus	68	60
Alihankkijoiden/ osatoimittajien saatavuus	10	9
Toimitilat	7	9
Koneet ja laitteet	5	6
Muut resurssitekijät, esim. raaka-aineet	10	15

Rahoitukseen liittyvistä osatekijöistä rahoituksen saatavuus koetaan alueella koko maata merkittävämpänä kehittämisen esteenä. Vakuuksien puute ja rahoituksen hinta nähdään alueella hieman pienempinä rahoitukseen liittyvinä kehittämisen esteinä koko maahan verrattuna.

Kuva 11. Pk-yritysten kehittämisen esteet - rahoitus, %

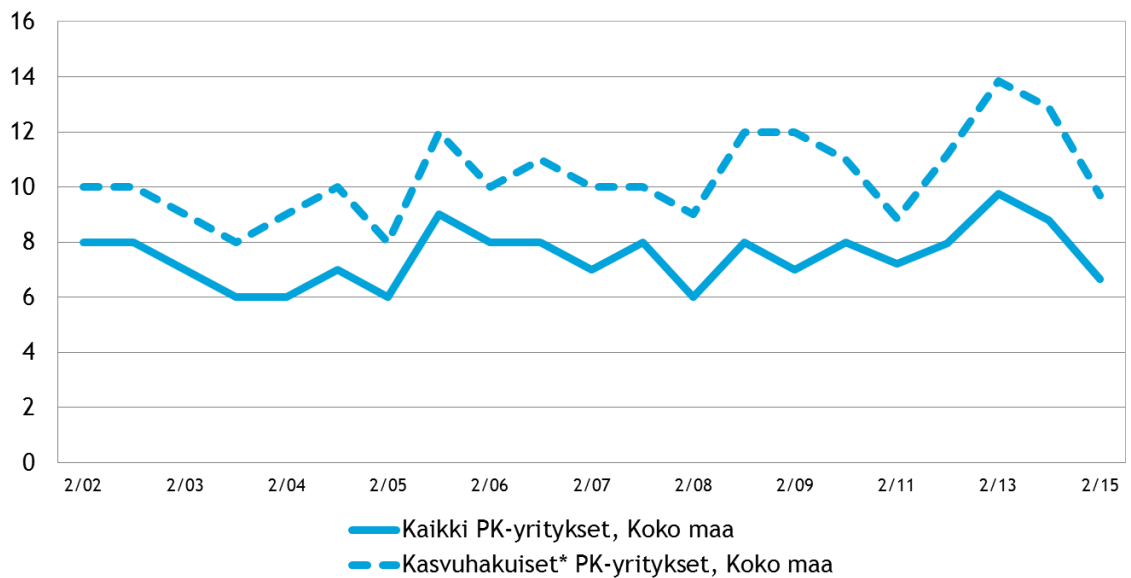

Kuva 12. Alueen pk-yritykset, joiden pahin kehittämisen este on rahoitus, %

*) Voimakkaasti kasvuhakuiset ja yritykset, jotka pyrkivät kasvamaan mahdollisuuksien mukaan

Kuva 13. Koko maan pk-yritykset, joiden pahin kehittämisen este on rahoitus, %

*) Voimakkaasti kasvuhakuiset ja yritykset, jotka pyrkivät kasvamaan mahdollisuuksien mukaan

9. PK-YRITYSTEN RAHOITUS

Lähes kaksi kolmesta koko maan pk-yrityksestä on rahoittanut investointinsa omalla tulorahoituksella. 14 % on käyttänyt investointiensa rahoittamiseen ulkopuolista rahoitusta ja 21 % ei ole investoinut ollenkaan viimeisen vuoden aikana. Hämeessä investoinnit on rahoitettu lähes vastaavasti kuin koko maassa.

Taulukko 11. Miten olette pääosin rahoittaneet investointinne viimeisen 12 kk aikana?, %

	Omalla tulorahoituksella	Ulkopuolisella rahoituksella	Emme ole investoineet
ELY Häme	64	15	22
Koko maa	65	14	21

Koko maan kuten myös Hämeen alueen pk-yrityksistä noin joka viidennellä on ollut maksuvaikeuksia viimeisen kolmen kuukauden aikana. Lukemat ovat lähes samat kuin keväällä 2015.

Taulukko 12. Onko yrityksellänne ollut maksuvaikeuksia viimeisen 3 kuukauden aikana?, %

	Ei	Kyllä
ELY Häme	81	19
Koko maa	81	19

Pk-yritysten pääpankkina on useimmiten joko Osuuspankki tai Nordea

Taulukko 13. Yrityksen pääpankki, %

	ELY Häme	Koko maa
Nordea	32	34
Osuuspankki	41	39
Paikallisosuuspankki	4	4
Danske Bank	6	8
Säästöpankki	11	8
Handelsbanken	5	3
Muu	2	5

Koko maan pk-yrityksistä 46 % oli ottanut lainaa rahoituslaitoksilta. Hämeessä lainaa rahoituslaitoksilta ottaneiden osuus oli 48 % alueen pk-yrityksistä.

Taulukko 14. Onko yrityksellänne lainaa rahoituslaitoksilta?, %

	Ei	Kyllä
ELY Häme	52	48
Koko maa	54	46

Koko maan pk-yrityksistä 27 % ja alueen pk-yrityksistä 28 % oli ottanut ulkopuolista rahoitusta viimeisten 12 kuukauden aikana. Koko maassa ulkopuolista rahoitusta ottaneista 73 % on ottanut sitä pankista. Alueella vastaava luku on hieman pienempi, 69 %.

Taulukko 15. Oletteko ottaneet ulkopuolista rahoitusta viimeisten 12 kk:n aikana?, %

	Ei	Kyllä
ELY Häme	72	28
Koko maa	73	27

Taulukko 16. Mistä olette ottaneet rahoitusta?, %

	ELY Häme	Koko maa
Pankista	69	73
Rahoitusyhtiöstä	26	24
Vakuutusyhtiöstä tai eläkevakuutusyhtiöstä	1	1
Yksityisestä pääomasijoitusyhtiöstä	3	3
Bisnesenkeliltä eli yksityiseltä henkilösijoittajalta	2	6
Finnverasta	10	13
Tekesistä	1	4
ELY-keskuksista	3	4
Pääomasijoituksia Teollisuussijoituksesta tai Finnveran Aloituserärahasto Verasta	0	0
Muualta	13	9

Valtaosa koko maan ja alueen pk-yrityksistä ei aio hakea ulkopuolista rahoitusta seuraavan 12 kuukauden aikana.

Taulukko 17. Aiotteko ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan 12 kk:n aikana?, %

	Ei	Kyllä
ELY Häme	77	23
Koko maa	78	22

Hämeessä rahoitusta aiotaan hakea koko maata yleisemmin pankista sekä rahoitusyhtiöstä ja harvemmin Finnverasta sekä yksityiseltä henkilösijoittajalta.

Taulukko 18. Mistä aiotte ottaa ulkopuolista rahoitusta?, %

	ELY Häme	Koko maa
Pankista	80	73
Rahoitusyhtiöstä	31	24
Vakuutusyhtiöstä tai eläkevakuutusyhtiöstä	6	5
Yksityisestä pääomasijoitusyhtiöstä	5	9
Bisnesenkeltä eli yksityiseltä henkilösijoittajalta	4	10
Finnverasta	15	23
Teokesistä	15	12
ELY-keskuksista	12	13
Pääomasijoituksia Teollisuussijoituksesta tai Finnveran Aloitusrahasto Verasta	2	3
Muualta	8	5

Koko maassa ja myös Hämeen alueella ulkopuolista rahoitusta aiotaan käyttää yleisimmin käyttöpääomaksi sekä yrityksen kehittämishankkeisiin ja koneiden- sekä laitteiden laajennus- ja korvausinvestointeihin. Hämeen alueella on koko maata vähemmän rakennusinvestointeihin rahoitusta hakevia.

Kuva 14. Ulkoisen rahoituksen aiottu käyttötarkoitus, % yrityksistä, jotka aikovat ottaa rahoitusta seuraavan 12kk:n aikana */

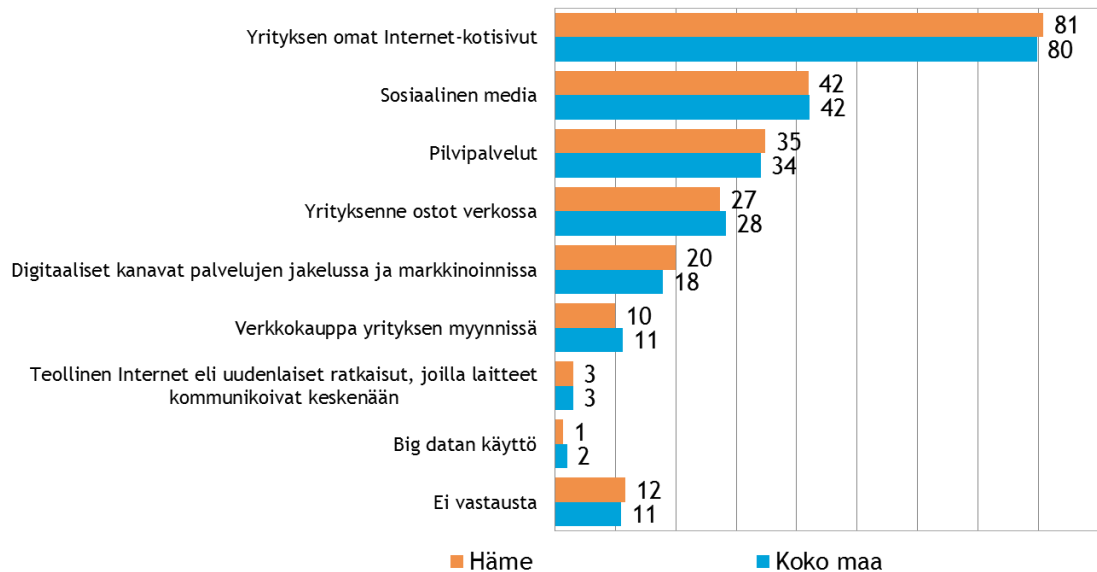

*/ Vastajaat ovat voineet valita kaksi mielestään tärkeintä vaihtoehtoa.

10. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA

Neljällä viidestä koko maan ja Hämeen alueen pk-yrityksestä on omat Internet-kotisivut. Seuraavaksi eniten pk-yritykset hyödyntävät tai käyttävät digitaalisista työkaluista/palveluista liiketoiminnassaan sosiaalista mediaa ja pilvipalveluja. Tulokset ovat pitkälti vastaavat kuin kevään 2015 barometrissa.

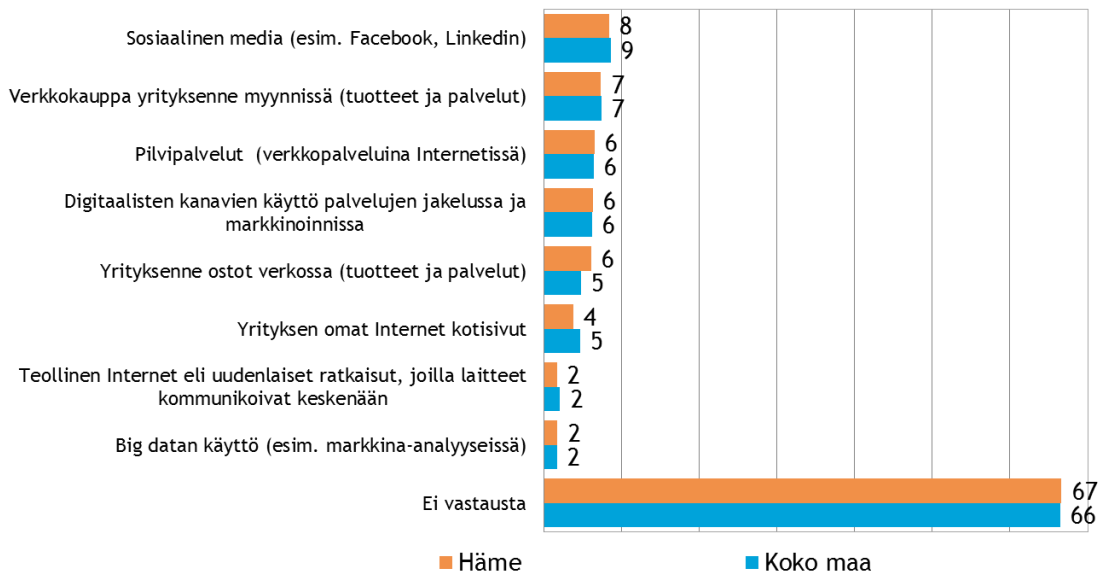
Kuva 15. Pk-yritysten liiketoiminnassaan hyödyntämät tai käyttämät digitaaliset työkalut ja palvelut, %

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Sosiaalinen media on niukasti yleisin digitalisoitumiseen liittyvä työkalu/palvelu, joka pk-yrityksissä aiotaan ottaa käyttöön seuraavien 12 kuukauden aikana. Verkkokaupan käyttöönottoa suunnittelee koko maassa ja Hämeessä 7 % pk-yrityksistä. Melko suuri osa vastaajista ei ottanut kantaa kysymykseen.

Kuva 16. Digitaaliset työkalut ja palvelut, joita pk-yritykset aikovat ottaa käyttöön seuraavien 12 kk:n aikana, %

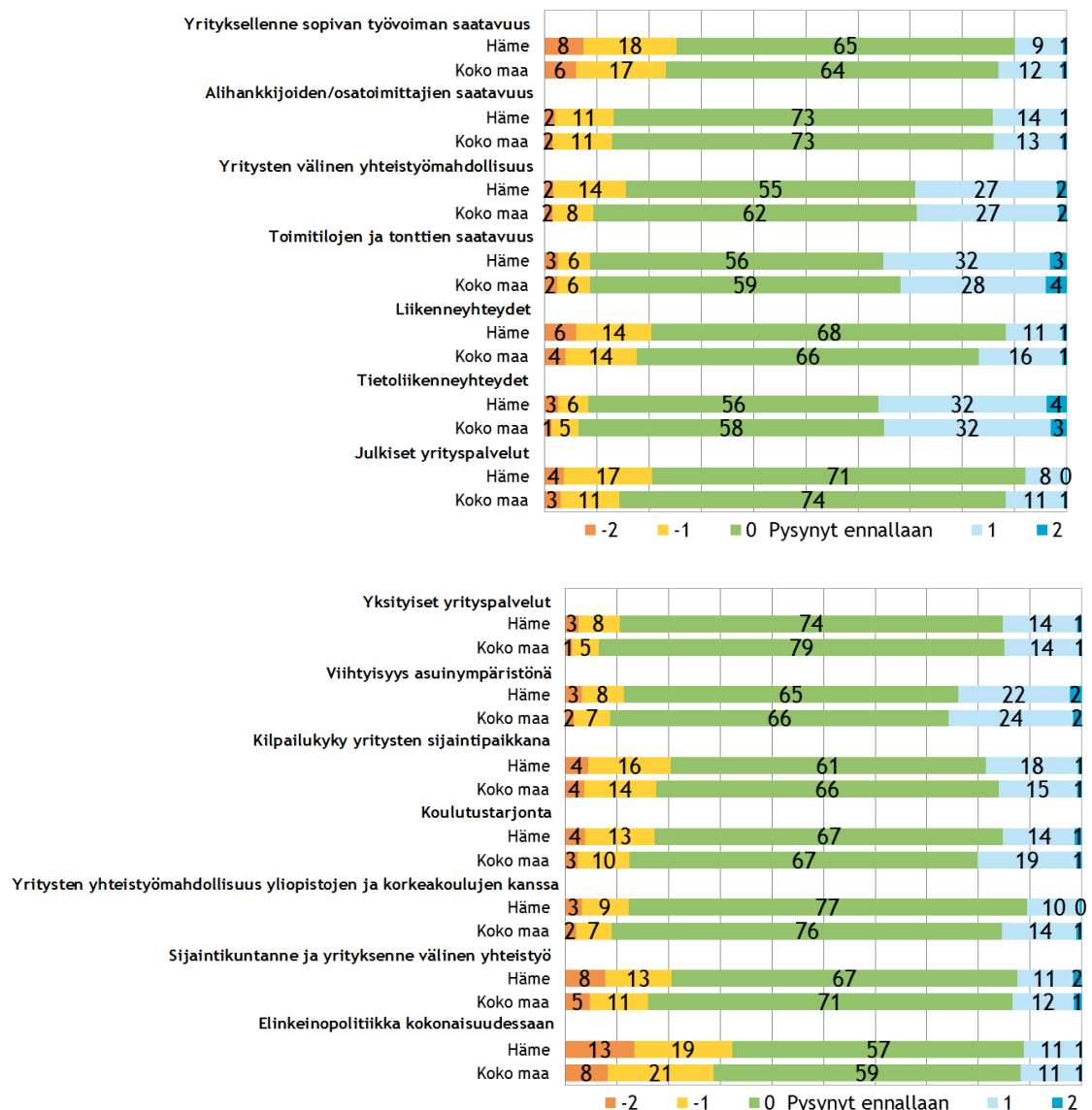
*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

11. PK-YRITYSTEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Vastaajat arvioivat yritysten toimintaympäristöön vaikuttavien tekijöiden kehittymistä viimeisen kahden vuoden aikana 14 osatekijän suhteen. Koko maan pk-yrittäjät arvioivat kehityksen olleen myönteisintä tietoliikenneyhteyksissä, toimitilojen ja tonttien saatavuudessa ja yritysten välisissä yhteistyömahdollisuuksissa. Hämeessä pk-yritysvastaajat ovat osatekijöistä tyytyväisimpiä tietoliikenneyhteyksien sekä toimitilojen ja tonttien saatavuuden kehitykseen. Heikoimmat arviot saavat koko maassa ja alueella elinkeinopolitiikan kehitys kokonaisuudessaan sekä sopivan työvoiman saatavuus yritykselle.

Kuvat 17-18. Arvio toimintaympäristöä kuvaavien osatekijöiden kehityksestä viimeisen kahden vuoden aikana, %

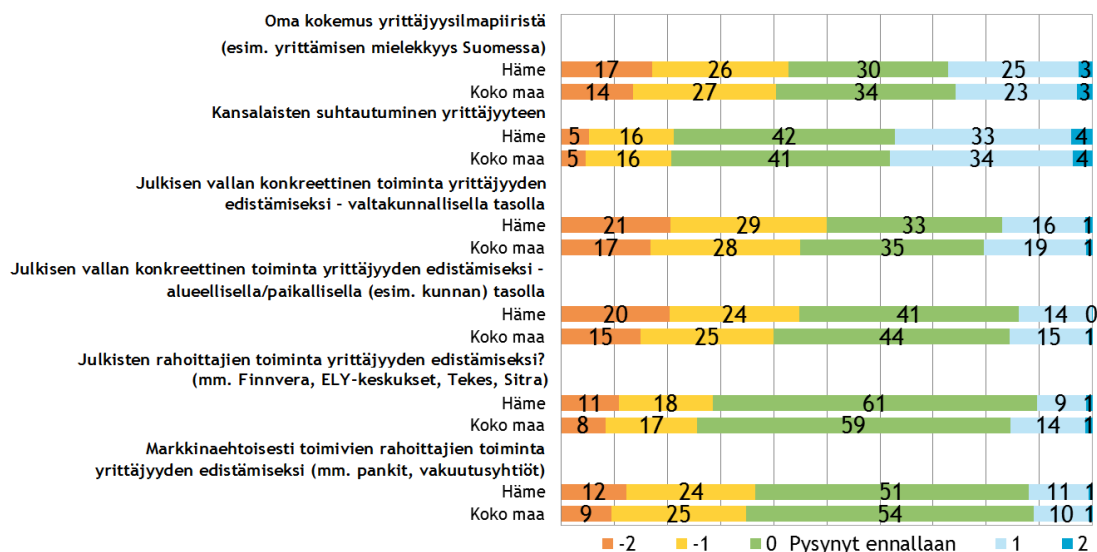
Arviointiasteikko on: -2 = Kehittynyt merkittävästi huonompaan suuntaan, -1 = Kehittynyt jonkin verran huonompaan suuntaan, 0 = Pysynyt ennallaan, 1 = Kehittynyt jonkin verran parempaan suuntaan, 2 = Kehittynyt merkittävästi parempaan suuntaan

Pk-yritysten yrittäjyysilmapiiriä kuvaavista osatekijöistä kansalaisten suhtautumisen yrittäjyyteen arvioidaan koko maan ja Hämeen pk-yrityksissä kehittyneen positiivisimmin viimeisen kahden vuoden aikana. Oma kokemus yrittäjyysilmapiiristä sekä julkisen vallan toiminta yrittäjyyden edistämiseksi niin valtakunnallisella kuin alueellisellakin tasolla ovat sen sijaan osatekijöitä, joiden arvioidaan kehittyneen eniten huonompaan suuntaan.

Kuva 19. Arvio yrittäjyysilmapiirin kehityksestä viimeisen kahden vuoden aikana, %

Arviointiasteikko on: -2 = Kehittynyt merkittävästi huonompaan suuntaan, -1 = Kehittynyt jonkin verran huonompaan suuntaan, 0 = Pysynyt ennallaan, 1 = Kehittynyt jonkin verran parempaan suuntaan, 2 = Kehittynyt merkittävästi parempaan suuntaan

FINNVERA OYJ:N JA TOIMIPISTEIDEN YHTEYSTIEDOT**PÄÄKONTTORI FINNVERA OYJ****HELSINKI**

Eteläesplanadi 8, PL 1010, 00101 Helsinki
vaihe 029 460 11
www.finnvera.fi

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

TOIMIPISTEET**HELSINKI**

Eteläesplanadi 8, PL 1010, 00101 Helsinki

JOENSUU

Länsikatu 15 rak. 3 B, 80110 Joensuu

JYVÄSKYLÄ

Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä

KAJAANI

Kauppakatu 1, 87100 Kajaani

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

LAHTI

Laiturikatu 2, 5. kerros, 15140 Lahti

LAPPEENRANTA

Brahenkatu 2, 53100 Lappeenranta

MIKKELI

Jääkärintie 10 A, 2. krs, 50100 Mikkeli

OULU

Sepänkatu 20, 90100 Oulu

PORI

Itäpuisto 7, 5. krs., 28100 Pori

ROVANIEMI

Rovakatu 28, 96200 Rovaniemi

SEINÄJOKI

Frami D, Tiedekatu 2, 60320 Seinäjoki

TAMPERE

Hämeenkatu 9, PL 559, 33101 Tampere

TURKU

Eerikinkatu 2, 20100 Turku

VAASA

Wolffintie 35, 5. krs, 65200 Vaasa

PIETARIN EDUSTUSTO**FINNVERA PLC**

Representative Office in St. Petersburg
Finland House
Bolshaya Konyushennaya St. 8
191186 St. Petersburg, Russia

PL 150, 53501 Lappeenranta
puh. +358 405 088 956

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA ELY-KESKUSTEN YHTEYSTIEDOT

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

Aleksanterinkatu 4, 00170 Helsinki
puhelin 029 506 0000
tem.fi

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki
puhelin 0295 027 500
ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

HÄMEEN ELY-KESKUS

Jääkärinkatu 14, 50100 Mikkeli
puhelin 0295 024 000
ely-keskus.fi/etela-savo

HÄMEEN ELY-KESKUS

Kirkkokatu 12, 15140 Lahti
Hämeenlinnan toimipaikka
Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna
puhelin 0295 025 000
ely-keskus.fi/hame

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Salpausselänkatu 22, 45100 Kouvola
Lappeenrannan toimipaikka
Kauppakatu 40 D, 53100 Lappeenranta
puhelin 0295 029 000
ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

KAINUUN ELY-KESKUS

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
puhelin 0295 023 500
ely-keskus.fi/kainuu

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS

Gygnaeuksenkatu 1, 40100 Jyväskylä
puhelin 0295 024 500
ely-keskus.fi/keski-suomi

LAPIN ELY-KESKUS

Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi
Kemin toimipaikka
Asemakatu 19, 94100 Kemi
puhelin 0295 037 000
ely-keskus.fi/lappi

PIRKANMAAN ELY-KESKUS

Pellavatehtaankatu 25, 33100 Tampere
Yliopistonkatu 38 (Attila), 33100 Tampere
puhelin 0295 036 000
ely-keskus.fi/pirkanmaa

POHJANMAAN ELY-KESKUS

Hovioikeudenpuistikko 19 A, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
puhelin 0295 028 500
ely-keskus.fi/pohjanmaa

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS

Kauppakatu 40 B, 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 000
ely-keskus.fi/pohjois-karjala

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Veteraanikatu 1, 90100 Oulu
puhelin 0295 038 000
ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS

Kallanranta 11, 70100 Kuopio
puhelin 0295 026 500
ely-keskus.fi/pohjois-savo

SATAKUNNAN ELY-KESKUS

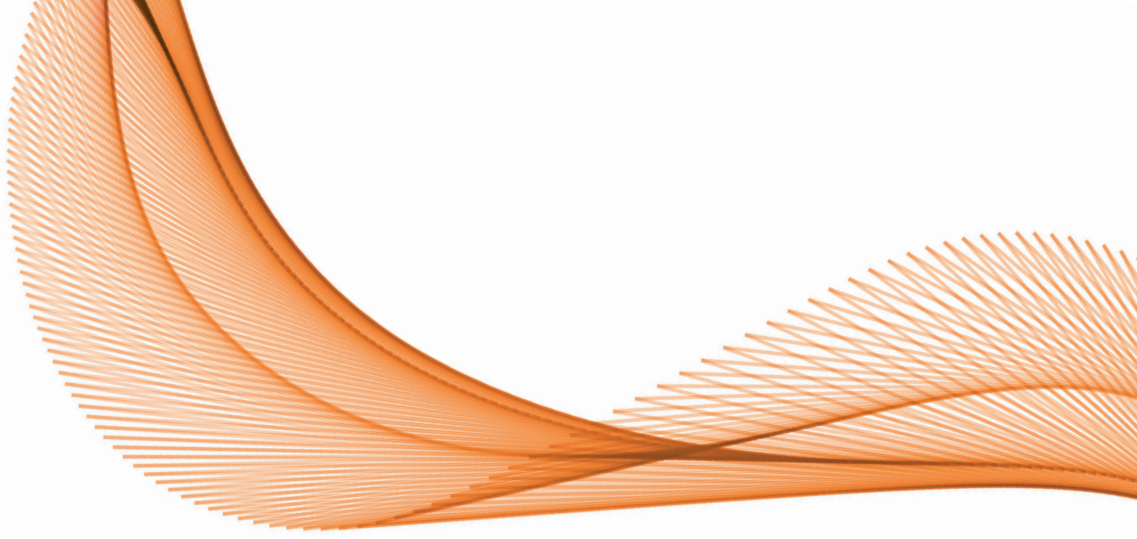
Valtakatu 12 B, 28100 Pori
puhelin 0295 022 000
ely-keskus.fi/satakunta

UUDENMAAN ELY-KESKUS

Opastinsilta 12 B, 5. krs, 00520 Helsinki
puhelin 0295 021 000
ely-keskus.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku
puhelin 0295 022 500
ely-keskus.fi/varsinais-suomi

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
PL 32, 00023 Valtioneuvosto
Puh. 029 516 001
www.tem.fi

ELY-KESKUS
www.ely-keskus.fi

FINNVERA
PL 1127, 70111 Kuopio
Puh. 029 406 11
www.finnvera.fi